

سه حلقه اولویت دار در سیاست نگاه به شرق

سفر اخیر وزیر امور خارجه کشورمان به چین، بار دیگر بحث بنیادین «نگاه به شرق» را در سیاست خارجی ایران مطرح کرد. باید توجه داشت که این سیاست به معنای حذف غرب از روابط نیست، بلکه مسأله تعیین اولویت‌هاست و طبیعتاً در سیاست نگاه به شرق، اولویت باید ایجاد رابطه با کشورهای شرقی باشد. این اتفاق به‌طور مثال در برزیل در دوران ریاست جمهوری لولا داسیلوا افتاد، به‌طوری‌که در پایان دوران اول ریاست جمهوری ایشان، آمریکا که شریک اول اقتصادی برزیل بود، در رتبه چهارم و پس از کشورهای مرکوسور، چین و اروپا قرار گرفت. البته باید توجه داشت که در این مبحث، صرفاً شرق جغرافیایی مطرح نیست و می‌توانیم اصطلاح شامل‌تری را در نظر بگیریم و از نگاه به جنوب سخن بگوییم. باید توجه داشت که موتور محرکه اقتصاد جهانی در دهه‌های آینده در کشورهای جنوب خواهد بود. منظور از جنوب، مجموعه کشورهای آسیایی و طبیعتاً در رأس آنها چین، کشورهای آفریقایی و کشورهای آمریکای لاتین است. به‌این ترتیب، در بحث اولویت‌بندی، سه حلقه اولویت برای ایران قابل تشخیص است:

۱. حلقه نخست: همسایگان. اگر جمهوری اسلامی ایران در چهارچوب نگاه به شرق بتواند سیاست همسایگی را با رویکرد به حوزه تمدنی دنبال کند، در اعمال و تثبیت این نگاه در این حلقه موفق خواهد شد. با ۱۵ همسایه که حجم تجارت خارجی آنها ۲۵۰۰ میلیارد دلار (۱۲۰۰ میلیارد دلار واردات و بقیه آن صادرات) برآورد می‌شود و با ظرفیت‌هایی که در کشور داریم، می‌توان ۱۰ درصد از این رقم را هدف‌گذاری کرد و اقدام لازم را انجام داد. خوشبختانه این نگاه از دولت قبلی آغاز و در این دولت هم پیگیری می‌شود.

۲. حلقه دوم: سایر کشورهای جنوب در آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین (با حجم ۱۶ هزار میلیارد دلار).

۳. حلقه سوم: تجارت حلال است که برآوردها حاکی از یک تجارت ۶۰۰ میلیارد دلاری در این حوزه است. متأسفانه سهم ایران در این تجارت رو به رشد، ناچیز است. بنابراین جمهوری اسلامی ایران باید در چهارچوب دیپلماسی اقتصادی به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی‌کننده سهمی متناسب با ظرفیت‌های خود از این سه حلقه به‌دست بیاورد. به این ترتیب باید گفت که در نگاهی کلان‌تر به مفهوم شرق به معنای مجموعه کشورهای غیرغربی و در قالب همکاری‌های جنوب ـ جنوب، باید با اولویت‌بندی آسیا، آمریکای لاتین و سپس آفریقا برنامه‌ریزی صورت گیرد. یکی از چارچوب‌هایی که در حال حاضر روبه‌گسترش بوده و سیاست نگاه به شرق یا جنوب را فعال می‌سازد، پیمان بریکس است. در واقع بریکس مهم‌ترین پیمان چندجانبه موجود در جهان است و حتی در مقایسه با سازمان شانگهای از اهمیت بیشتری برخوردار است، به‌خصوص که بریکس در حال نهادهایی (ایجاد بانک و اتاق بازرگانی) است. سه کشور چین، روسیه و برزیل قدرت‌های قاره‌ای هستند و ایران به‌عنوان قدرت منطقه‌ای غرب آسیا و یکی از قطب‌های تولید انرژی و اقتصادی این منطقه، برای آن‌سه کشور اهمیت راهبردی دارد. هیچ‌کس در غرب آسیا نمی‌تواند بدون ایران کار کند و کشورمان در حال شکستن هژمونی آمریکا در این منطقه است. به همین نسبت باید توجه کنیم که مثلاً در آمریکای لاتین، برزیل رهبر این لامنارع دارد. در این مسیر باید همه انواع دیپلماسی مدنظر باشد، به این شرط که متنافر نباشد، به این معنا که نباید هر نهاد در سیاست نگاه به شرق به صورت مستقل عمل کند. اگر در سیاست‌گذاری خارجی ایران همه ارکان دخیل به صورت هماهنگ عمل کنند، نه‌فقط سیاست‌نگاه به شرق، بلکه مجموعه سیاست‌های اتخاذشده در این عرصه‌ا کارآمدی بیشتری در تأمین منافع ملی برخوردار خواهد بود.

خبر

مصوبات شورای عالی فضای مجازی نیازمند تأیید رهبری نیست

مهدی فضاآلی، عضو دفتر حفظ و نشر آثار رهبر معظم انقلاب با انتشار مطلبی در حساب کاربری خود در فضای مجازی، با اشاره به مصوبه اخیر شورای عالی فضای مجازی مبنی بر رفع فیلتر واتس‌آپ و گوگل پلی، نوشت: با توجه به برخی سوآلات و ابهامات پیش آمده، تصریح می‌شود مصوبات شورای عالی فضای مجازی و برخی شورا‌های دیگر، برخلاف مصوبات شورای عالی امنیت ملی نیازمند تأیید رهبر انقلاب نیست و پس از تصویب قابل ابلاغ و اجراست. ابوالحسن فیروزآبادی، دبیر پیشین شورای عالی فضای مجازی در برنامه‌ای تلویزیونی اعلام کرده بود: «مصوبه‌های شورا ابتدا ظرف دو، سه روز اداری به دفتر ریاست جمهوری ارسال می‌شود و بعد از گرفتن تأیید رئیس جمهور به دفتر رهبر معظم انقلاب ارسال می‌شود و اگر نکته‌ای وجود نداشته باشد مصوبه برای اجرا ابلاغ می‌شود.»

خبر

مسعود پزشکیان در جلسه‌دیروز توسعه اقتصاد دریا محور ضمن تأکید بر اهمیت بالای صنایع دریامحور به خصوص صنعت کشتی‌سازی، اظهار کرد: دولت چهاردهم اهتمام ویژه‌ای به صنایع مربوط به دریا دارد و تمام تلاشش را برای بررسی همه‌جانبه مسائل و مشکلات و فرصت‌های پیش‌روی کشور در این زمینه دارد. رئیس جمهور تدوین یک استراتژی مشخص مطابق با شرایط روز را خواستار

بخش خصوصی

پیشران اقتصاد دریامحور

شد و خاطرنشان کرد: برای تدوین یک استراتژی کارآمد لازم است شرایط فعلی صنایع مربوط به دریا روشن شود و برنامه‌های توسعه و دستاوردهای آن هم طی پنج سال آینده یا جزئیات اعلام شود.

پزشکیان ضمن تأکید بر ضرورت حضور بخش خصوصی در صنایع مربوط به دریا اظهار کرد: برای حضور بخش خصوصی لازم است که چهارچوب‌های اقتصادی و

«جام جم» از اقدامات دیپلماتیک ایران در آستانه سال جدید میلادی گزارش می‌دهد

دیپلماسی علیه ماشه

ایران رسانه‌ای شد، وزارت امور خارجه کشورمان خبر داد وزیر خارجه عمان به تهران خواهد آمد.

سید پدر البوسعدی، وزیر امور خارجه سلطنت عمان درحالی امروز در تهران حاضر می‌شود که اسماعیل بقایی، سخنگوی وزارت امور خارجه کشورمان گفته او قرار است با مقام‌های عالی‌رتبه سیاسی و اقتصادی کشورمان نیز رایزنی داشته باشد. عمان، از گذشته تا امروز، نقشی سازنده در روابط ایران و غرب ایفا کرده است. حضور وزیر خارجه این کشور در تهران، برخی تحلیلگران را به این گمان رسانده است که پیام‌هایی بین ایران و کشورهای غربی در حال ردوبدل شدن است. این میانجیگری‌ها بالقوه می‌توانند مسیری برای کاهش تنش‌ها و بازگشت به مسیر تعامل ایجاد کند. این موضوع علاوه بر آن است که در هفته‌های آتی دور دیگری از گفت‌وگوهای ایران و سه کشور اروپایی برگزار خواهد شد که مسأله هسته‌ای در مرکز آن قرار دارد.

وزیر امور خارجه کشورمان پیش از این در گفت‌وویی با بیان این‌که «اگر طی کمتر از یک سالی که تا تاریخ انقضای توافق هسته‌ای باقی‌مانده توافق جدیدی حاصل نشود، ممکن است کشورهای اروپایی که هنوز در برجام هستند، دنبال کار اسنپ‌بک بروند» گمانه‌ها برای آمادگی ایران برای یک توافق جدید را تقویت کرد. شاید رسیدن به توافقی که به خطوط قرمز ایران احترام بگذارد، آمریکا در آن تضمین‌های واقعی بدهد و اقدام در برابر اقدام را در دستور کار داشته باشد، یکی از این راه‌حل‌ها باشد. در همین چهارچوب است که عراقچی به چین سفر کرد و صراحتاً اعلام داشت که موضوع هسته‌ای یکی از موضوعات اصلی برای مشورت با طرف چینی بوده است. چین، به‌عنوان یکی از اعضای دائم شورای امنیت سازمان ملل و یکی از طرف‌های اصلی برجام، نقشی مهم در معادلات مربوط به توافق هسته‌ای دارد. از طرفی، نزدیکی منافع استراتژیک ایران و چین در حوزه‌هایی چون انرژی، مبادلات مالی و تقابل با هژمونی غرب، نقش مهمی در آینده این همکاری‌ها ایفا می‌کند.

سفر عراقچی به پکن، هم‌زمان با افزایش فشارهای غرب و صحبت از احیای مکانیسم ماشه، به‌خوبی نشان می‌دهد که تهران به‌دنبال ایجاد ائتلاف‌های دیپلماتیک جدید برای خنثی‌کردن اقدامات تحریک‌آمیز طرف‌های غربی است.

آقای میانی در تهران

علاوه بر این خبرهای دیگری نیز در روزهای اخیر در فضای رسانه‌ای کشور مطرح شد. چند روز بعد از آن‌که خبر تأییدنشده آمادگی ژاپن برای میانجیگری در پرونده هسته‌ای تهران- پکن فراهم می‌کند و در مجموع چین به‌عنوان کشوری مهم و تأثیرگذار در معادلات منطقه‌ای و بین‌المللی می‌تواند به ما کمک کند. جمهوری اسلامی ایران در دولت دوازدهم توافق‌نامه همکاری جامع ۲۵ ساله را با چین امضا کرد. این توافق‌نامه، برنامه بسیار مهمی بود که بین ایران و چین امضا شد و به‌عنوان نقشه‌راه توسعه رابطه ایران و چین بسیار مثبت بود و اکنون باید چگونگی پیشرفت این برنامه مورد بررسی قرار گرفته و نقاط ضعف آن شناسایی و پیگیری شود.

نکته دیگری که باید در زمینه روابط دو کشور به آن اشاره کنم این است که در هر کجا که پای منافع ملی ایران و تأمین حداکثری این منافع در میان باشد باید توسعه رابطه صورت بگیرد. هیچ کشوری از جمله ایران نباید دست به محدودیت‌سازی برای

پیوست‌های تجاری برنامه‌های توسعه اقتصاد دریامحور تهیه و تدوین شود. رئیس جمهور افزود: وزرای مربوط به صنایع کشتی‌سازی و رئیس سازمان برنامه و بودجه و سایر مسئولان‌دی‌رابط موظف هستند طی روزهای آینده مسائل و مشکلات این صنعت را بررسی و چهارچوب برنامه‌های دولت برای احیای آن را تدوین و به هیأت دولت برای تصویب ارائه کنند.

یادداشت

محسن پاک‌آیین / تحلیلگر مسائل بین‌الملل

انتظار از دور جدید مذاکرات ایران و اروپا

دور جدید مذاکره ایران و اروپا قرار است در هفته آخر دی‌ماه برگزار شود. در اهمیت این گفت‌وگوها برای حل مشکلات فی‌مابین تردیدی نیست اما انتظار است طرفین از مرحله (مذاکره برای مذاکره) عبور کرده و به دنبال دستاوردهای ملموس و قابل اجرا باشند. اروپا در زمانی وارد این مذاکرات می‌شود که هنوز مردم ایران موضع خصمانه اتحادیه اروپا در حمایت از ادعاهای بی‌اساس امارات متحده عربی در مورد جزایر ایران را فراموش نکرده‌اند و در عین حال با اعمال تحریم‌های هوایی و دریایی علیه ایران و تصویب قطعنامه ضد ایرانی در شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، دیوار بی‌اعتمادی نسبت به خود را بلندتر ساخته‌اند.

به این ترتیب دستور کار مذاکرات، یافتن راهکارهایی برای اجرای دقیق قطعنامه ۲۲۳۱ و رفع تحریم‌ها علیه ایران در قبال پایبندی این کشور به انجام تعهدات هسته‌ای است. این مذاکرات در صورتی می‌تواند نتیجه ملموس داشته باشد که طرفین به تعهدات برجامی خود پایبند بوده و در چهارچوب این سند بین‌المللی به توافقات اجرایی برسند. جمهوری اسلامی ایران از آغاز مذاکرات هسته‌ای تاکنون با برخورد منطقی و هوشمندانه، میز مذاکرات و رویکردهای دیپلماتیک را برای اجرای مفاد برجام برگزیده و بارها اعلام کرده که در صورت لغو تحریم‌های ظالمانه، برای انجام تعهدات هسته‌ای خود آمادگی دارد.

اروپا نیز اگر در کسب نتیجه ملموس از این مذاکرات جدی است، باید تهدیدات قبل از جلسه مبنی بر فعال‌سازی مکانیسم ماشه را کنار گذاشته و با رویکردی سازنده در مذاکرات حاضر شود. در رابطه با همکاری و تعامل با آژانس، جمهوری اسلامی ایران در حرف و عمل ثابت کرده که برای همکاری با آژانس آمادگی دارد و معتقد است در صورتی که این نهاد بین‌المللی از رویکردهای سیاسی پرهیز کرده و در چهارچوب وظایف خود اقدام نماید، هیچ مانعی برای تداوم تعامل سازنده وجود ندارد. ایران برای نشان‌دادن حسن‌نیت خود به کارشناسان بیشتری از آژانس اجازه ورود داده و انتظار دارد شاهد رویکردهای مثبت آژانس در آستانه دور جدید مذاکرات با اروپا باشد. علاوه بر مسأله هسته‌ای در ارتباط با مسائل مربوط به غرب آسیا نیز جمهوری اسلامی ایران انتظار دارد اتحادیه اروپا به اصول و موازین بین‌المللی پایبند بوده و ضمن حمایت از تمامیت ارضی سوریه، تجاوزات ضمن رژیم صهیونیستی را به این سرزمین محکوم کند. اتخاذ تدابیر لازم از سوی اروپا که دوعضو دائمی شورای امنیت سازمان ملل متحد را با خود دارد، برای پایان‌دادن به نسل‌کشی اسرائیل در غزه و ارسال کمک‌های انسانی برای آوارگان این منطقه، از مطالبات جدی جامعه جهانی است که می‌تواند بخشی از دستورکار مذاکرات باشد. اروپا باید همکاری‌های نظامی ایران و روسیه را که کاملاً مشروع و در چهارچوب مقررات بین‌المللی و تمایل اطمینان‌داشته‌باشد که این همکاری‌ها از سال‌های قبل آغاز شده و بعد از جنگ اوکراین، تسلیحات تهاجمی مورد ادعای اروپا از سوی ایران در اختیار روسیه قرار نگرفته است. جمهوری اسلامی ایران خواهان خاتمه این جنگ ویرانگر از طریق مذاکرات دوجانبه و بدون دخالت و تحریکات غیرسازنده بیگانگان است. بنابراین امید است اتحادیه اروپا با پرهیز از گره‌زدن منافع خود با آمریکا با رویکردی سازنده و منطقی در این مذاکرات ظاهر شود و با ابتکارات خود، مسیر تعامل طرفین برای تأمین منافع متقابل را هموار سازد.

خود در حوزه سیاست خارجی بزنند. بنابراین این‌که تصور کنیم برای توسعه رابطه با غرب باید در حوزه رابطه با شرق از جمله در کمیت و کیفیت رابطه با چین محدودیت ایجاد کنیم، درست نیست.

همکاری‌های ایران و چین از گذشته‌های دور همواره دوستانه و صمیمی بوده و امروز نیز روابط دو کشور راهبردی است. سفر وزیر خارجه کشورمان به چین در این سطح که طی دو سه روز گذشته انجام شد، بعد از حدود ۱۹ ماه بود و در این مدت سفری در سطح وزرای خارجه دو کشور نداشتیم. اگرچه رؤسای جمهور در حاشیه نشست سران بریکس در کاران با یکدیگر ملاقات کردند و موضوعات مهمی در دیدار پزشکیان و شی‌جین پینگ مطرح شد.

یادداشت

محمد کشاورزاده / سفیر پیشین ایران در چین

فصل جدید همکاری‌های راهبردی تهران- پکن

چین به‌عنوان یک کشور مهم و دومین اقتصاد جهان، روابط نزدیکی با ایران دارد؛ این کشور عضو دائم شورای امنیت است و سیاست‌های منطقه‌ای و بین‌المللی چین و ایران تا حدود زیادی به هم نزدیک است.

از آنجایی که چین عضو دائم شورای امنیت است، رابطه حسنه با این کشور قطعاً برای جمهوری اسلامی ایران یک مزیت خواهد بود. از سوی دیگر چین در زمینه مذاکرات هسته‌ای عضو برجام است و در قالب این مذاکرات چه در گذشته و چه امروز و چه قطعاً در آینده نزدیک، به کمک این کشور نیاز داشته و داریم. همچنین تحولات غرب آسیا در هفته‌های اخیر